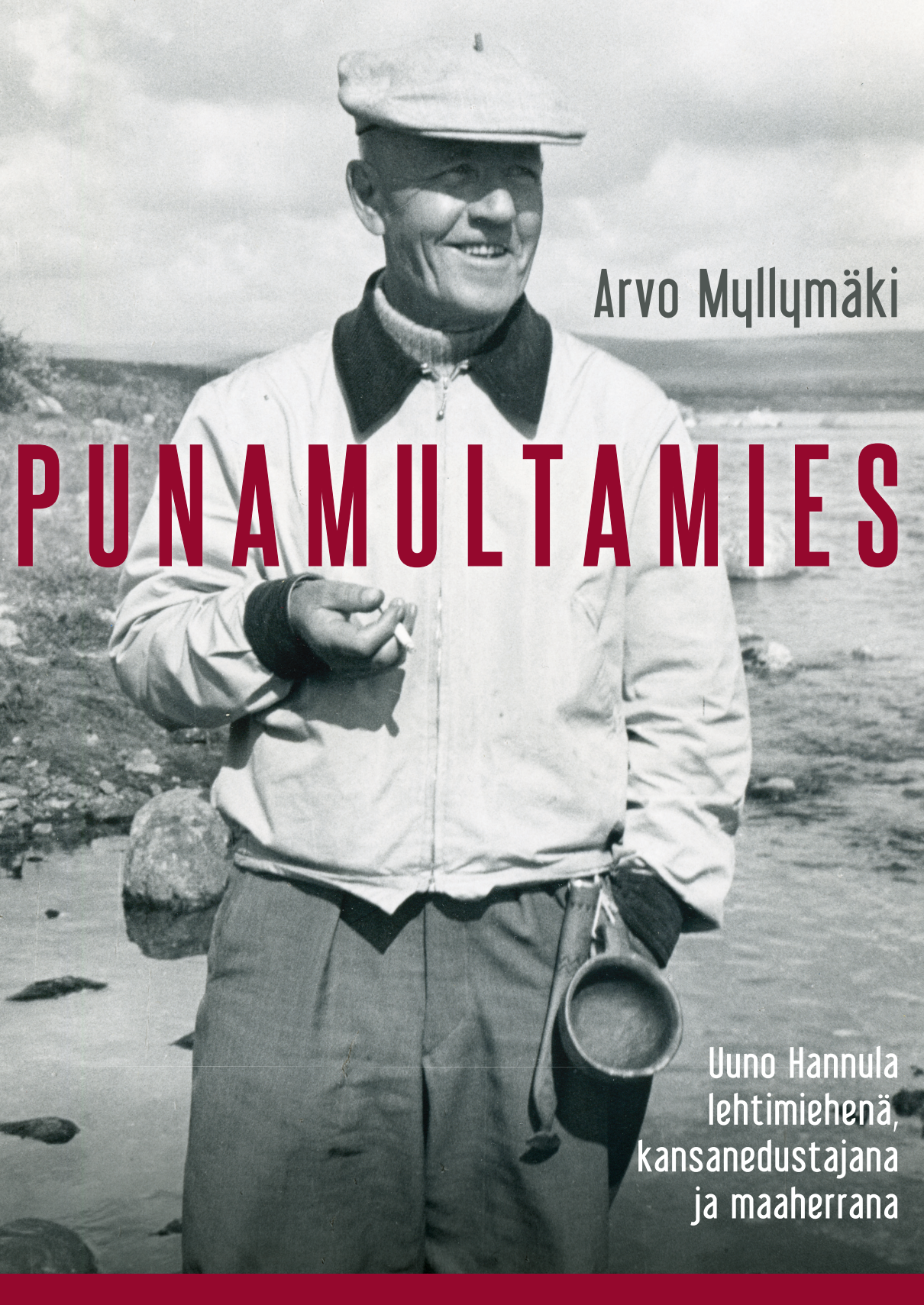

Arvo Myllymäki

PUNAMULTAMIES

Uuno Hannula
lehtimiehenä,
kansanedustajana
ja maaherrana

PUNAMULTAMIES

Uuno Hannula lehtimiehenä,
kansanedustajana ja maaherrana

ARVO MYLLYMÄKI

PUNAMULTAMIES

Uuno Hannula lehtimiehenä,
kansanedustajana ja maaherrana

PRESIDENTTI KAARLO JUHO STÅHLBERGIN KYYYDITYS

Kuinka on mahdollista, että kansamme keskuudessa valhe ja parjaus voivat tällaisia hedelmiä kantaa ja kuinka sivistyneistönkin keskuudessa voi olla niitä, jotka tällaiselle liikkeelle antavat henkistä ja taloudellista tukea. Eikö isänmaallisuudesta puhuminen tämän kaltaisten tekojen ja kirjoitusten ohella ole elämän kalleimpien arvojen ja oikeuksien pilkkaamista?

HANNULA, 92–93.

© 2018 Arvo Myllymäki

Kansikuva: Kun lohivedet aukenivat

Kemin historiallisen museon kuva-arkisto

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-718-0

Sisällys

ALKUSANAT	7
I PÄÄTOIMITTAJA JA	
MAALAI SLIITON EDUSMIES	11
1. Uno Hannulan riuska sisääntulo	11
2. Tie kansanedustajaksi	19
3. Lapuan laeista kommunistilaeiksi	21
4. Ukko-Pekka ja demokratian puolustus	35
II NOUSEVA POLIITIKKO	45
1. Peräpohjolan mies parlamenttityössä	45
2. Kyösti Kallion sihteeri ja eduskuntaryhmän johtaja	50
3. Punamullan sommittelijasta opetusministeriksi	55
Herrojen kanssa marjassa	55
Opetusministerin arki	60
4. Uno Hannulan kiinnostus ulkopoliittikkaan	72
Kansainliiton harras ystävä	72
Toivo Pohjoismaissa	76
III SOTIEN AJAN MONIOTTELIJA	81
1. Poliittinen nuorallatanssi ja talvisota	81
Uskomattomat ennusmerkit	81
Katkerä rauhantie	86
2. Pitkä parlamentti	91
Ylin valtioelin vallankäytön tienposkessa	91
Säännöstelytalous – sotatalouden ehdoin	95
3. Pelimies presidentintekijänä ja rauhanoppositiossa	100
4. Uno Hannula sotavankileirin päällikkönä	109
5. Sanomalehtimies sotien paineessa	117
Sensuurin kahlitsema	117
Jatkosodan ajan päätoimittaja	121

IV	RAUNIOISTA RAKENTAMISEEN	132
1.	Lapin sota – Kemi-Tornion näkökulmasta.	132
	Kauttakulusta aseveljeyteen	132
	Länsi-Lappi sotanäyttämönä	134
2.	Jälleenrakennus Uno Hannulan suurtyö.	144
	Sekava alku ...	144
	... jätävä jatko	151
3.	Masennus vaihtui elämänsäkoksi	160
4.	Länsin neuvottelukunnasta maakuntaliittoon	163
V	TOIMINNAN MIES	
	HALLINTOVIRAN HOITAJANA	169
1.	Paasikiven nimittämä luottamusvirkamies	169
2.	Uno Hannulan kaksoisrooli.	176
	Samanaikaisesti maaherrana ...	176
	... ja lehtiyhtiön toimitusjohtajana	178
3.	Kommunistit kivenä kengässä	183
	”Fasistiset maaherrat”	183
	Kemin lakot.	187
	Kolarin peräänantamattomat.	191
4.	Maaherra näkijänä ja tekijänä	198
VI	PÄIVÄ TEKII KIERROKSENA	205
1.	Journalistin paluu	205
2.	Ei fasismille, ei kommunismille – kyllä punamullalle	208
3.	Kaarneen poika	212
	VIITTEET	219
	LYHENTEET	229
	LÄHTEET	230
	HENKILÖHAKEMISTO	236

ALKUSANAT

Kymmeniä vuosia sitten matkalla pohjoiseen pysähdyin lounaalle Pellon Joppariin. Naapuripöydän mies sanoi toverilleen: ”Tässä on tämä Hannulan Sonta Siioni.” Sanomalehti Pohjolan Sanomat vaihtoi lukijaansa. Toisen kerran törmäsin Hannulan nimeen tällä vuosikymmenellä kirjoittamieni tietokirjojen yhteydessä. Nyt on käsillä kolmas kerta. Tietoteokseni Punamultamies, kertoo Uuno Hannulasta lehtimiehenä, kansanedustajana ja maaherrana.

Uuno Yrjö Hannula syntyi Alatorniolla 22. lokakuuta 1891. Pienviljelijän poika kirjoitti ylioppilaaksi Kemin Yhteiskoulusta vuonna 1912. Samana vuonna Uuno aloitti historian, suomen kielen ja kirjallisuuden opinnot Helsingin Yliopistossa. Opinnot keskeytyivät yhteiskuntakuohuntaan ja lehtimiehen uran kiihkeisiin alkuvuosiin. Vasta vuonna 1931 Hannula suoritti filosofian kandidatin tutkinnon. Pohjolan Sanomat täytti Hannulan elämän. Hän kuului lehden toimitukseen jo sen ilmestymisen alussa vuonna 1915. Päätoimittajaksi Hannula nimitettiin vuonna 1917. Pesti jatkui paria tilapäistä keskeytystä lukuun ottamatta vuoden 1944 syksyyn. Sanomalehtiyhtiön toimitusjohtajana hän työskenteli vuosina 1942–63. Uuno Hannula solmi avioliiton serkkunsa Elli Öfverbergin kanssa. Liitto oli lapseton. Uuno Hannula kuoli Kemissä seitsemänkymmentäyksi vuotiaana 26. heinäkuuta 1963.

Uuno Hannulan kiinnostus politiikkaan syttyi Pohjoispohjalaisessa osakunnassa ja kasvoi opettajansa Rudof Holstin ajatusten myötä. Pohjolan Sanomista tuli vuonna 1918 maalaisliiton äänenkannattaja. Samana vuonna Uuno liittyi puolueen jäseneksi. Vuonna 1927 hänet valittiin kansanedustajaksi Oulun pohjoisesta vaalipiiristä. Parlamenttityö kesti yhtäjaksoisesti vuoden 1944 marraskuuhun saakka. Peräpohjolan mies pääsi valtakunnan politiikan sisäpiiriin, kun pääministeri Kyösti Kallio kutsui hänet sihteerikseen. Uuno Hannula nousi maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtajaksi ja sisäpolitiikan keskeiseksi vaikuttajaksi. Kyösti Kallion ”kynämies”

antoi merkittävän panoksen esimiehensä nostamiseksi tasavallan presidentiksi. Uuno toimi opetusministerinä Aimo Kaarlo Cajanderin johtamassa Suomen ensimmäisessä punamultahallituksessa, jonka rungon muodostivat maalaisliitto ja sosialidemokraatit. Ministerin pesti jatkui talvisodan ajan Risto Rydin hallituksessa. Uuno Hannula oli koko ministerikautensa vaikutusvaltaisen valtioneuvoston ulkoasiainvaliokunnan jäsen. Hän toimi jatkosodan ajan rivikansanedustajana ja harjoitetun sotapolitiikan ärhäkkäänä arvostelijana.

Uuno Hannula ei sietänyt poliittisia ääriliikkeitä. Hän vastusti Lapuan liikettä ja fasismia enemmän kuin yksikään porvari, väitti aikalainen Juho Kusti Paasikivi. Uuno ei hyväksynyt myöskään kommunismia, mutta hän uskoi demokratiaan, jonka parhaana takeena oli talonpoikien ja maltillisten sosialistien välinen yhteistyö. Uuno Hannulaa eivät poliittiset ryhmäpäätökset pidätelleet. Omaperäinen käyttäytyminen eduskuntaryhmässä merkitsi hänen ajautumistaan jatkosodan alussa politiikan sivuraiteille. Maalaisliiton vasemmistosiipeen kuulunut liberaali allekirjoitti vuonna 1943 poliittiselle uralleen kohtalokkaalla tavalla jatkosodan lopettamiseen tähtäävän rauhanopposition kirjelmän presidentti Risto Rydille.

Historia oli varannut kansanedustaja Hannulalle ainutlaatuisen tehtävän Lapin sodan vielä jatkuessa syksyllä 1944. Hänelle tuli päävastuu Lapin jälleenrakennustyön johtamisesta. Vuoden 1947 syksyllä Uuno Hannula otti vastaan Lapin läänin maaherran viran vaatimat tehtävät, mutta toimi samanaikaisesti Sanomalehtiosakeyhtiö Pohjolan toimitusjohtajana. Jäätyään eläkkeelle vuonna 1958 Uuno jatkoi lehtiyhtiön johtamista ja koko maaherrakauden pysähdyksissä ollutta pakinointia ”muuten vain ajattelin sanoa”. Ullan Eino -nimimerkin alkulähtökohta oli ollut Pohjolan Sanomissa jo vuonna 1922.

Uuno Hannula, journalisti sanan syvimmissä merkityksessä, ei julkaissut mitään muistelmia. Vahinko, että hän poltti myös yksityisarkistonsa syksyllä 1944 Lapin sodan paineissa. Muuttaessaan Rovaniemeltä vuonna 1958 takaisin Kemiin hän poltti maaherran residenssinsä isossa takassa kaikki

päiväkirjamerkintänsä ja henkilökohtaiset kirjeensä, ”etteivät turhaan jäisi rasittamaan sivullisten mielikuvitusta”, Elli Hannula oli kommentoinut syksyllä 1974 kirjailija Annikki Kariniemelle Uunon tempausta. Tapah-
tui vahinko, suuri vahinko jälkipolvien tiedonjanoille. Vain Keskustan ja
maaseudun arkistoon on tallentunut pieni Hannulan yksityinen kokoelma
hänen työelämäuraltaan. Joitakin päiväkirjamerkintöjä on lainattu Toivo
T. Kailan tietokirjaan Lapin sota (1950). Niiden aitoutta ei ole syytä epäillä,
sillä teoksensa alkulauseessa Kaila toteaa oikoluvussakin häntä avustaneen
Lapin läänin maaherra Uno Hannulan.

Uno Hannulalla oli käytössä päätoimittajuutensa ansiosta sanan mahti. Se
yhdistettynä kansanedustajan tehtäviin teki Peräpohjolan miehestä oma-
peräisen vallankäyttäjän. Tietokirjani tarkoitus on nostaa Uno Hannula
esiin historian unohduksesta. Erityisesti tämä koskee 1930-lukua, jolloin
Hannula toimi Lapuan liikkeen vastustajana, maalaisliiton voimatekijänä
ja ministerinä. Ponnistelujani ovat apurahoin tukeneet Kulttuuri- ja tiede-
säätio Kemi 2000 ja Suomen tietokirjailijat ry sekä Kauko Sorjosen säätio.
Nöyrä kiitokseni. Arkistot ja kirjastot ovat olleet aarteeni. Erityiskiitokset
osoitan Kemin kaupunginkirjaston viranhaltijoille sekä Keskustan ja maa-
seudun arkiston auttavalle henkilökunnalle. Puolisoni Hannele Myllymäki
on uutterasti perehtynyt sanomalehtiaineistoon ja koonnut Uno Hannu-
lan elämää sivuavat valokuvat. Suurkiitos, Hannele.

Pohjolan Sanomien viimeisin numero ilmestyi 10. huhtikuuta 2017. Uno
Hannulan lempilapsi oli tullut tiensä päähän.

Muonion Särkijärvellä vuoden 2017 ruskan saapuessa
Arvo Myllymäki

I PÄÄTOIMITTAJA JA MAALAI SLIITON EDUSMIES

Eikö sitä totuutta saisiakaan sanoa? ihmetteli tervolalainen maanviljelijä Anttoni Alakantola vuonna 1919 puolustaessaan Uuno Hannulan radikaaleja pääkirjoituksia Pohjolan Sanomien johtokunnan kokouksessa.

JUSSILA, 79.

1. Uuno Hannulan riuska sisääntulo

Nuorena ylioppilaana Uuno Hannula oli ollut perustamassa Tornioon jo vuonna 1912 Tornion Laakso -nimistä sanomalehteä. Perustajat olivat nuorsuomalaisia, mutta sanomalehtihtiön osakkaiksi tuli usean puolueen edustajia. Lehtihtiön johtokunta koostui puoleksi torniolaisista puoliksi kemiläisistä. Aluksi lehti sai innostuneen vastanoton, mutta Tornion kaupungin johto ei suvainnut sanomalehden kritiikkiä kaupungin hallintoa ja johtohenkilöitä kohtaan. Lehti lopetti ilmestymisensä vuonna 1915. Sen teko oli jäänyt harvojen vastuulle eikä julkaisu tavoittanut kemiläisiä. Tyhjiöön ei jouduttu, sillä Pohjolan Sanomat alkoi ilmestyä vuonna 1915 ja sitä kustansi Tornion Laakso-osakeyhtiö. Toimitus sijoitettiin Kemiin. Syntyi lehti, jonka tarkoitus oli kattaa koko Lappi, ydinalueena Kemijokilaakso ja Tornionjokilaakso. Uuno Hannula kuului lehden perustajiin ja tekijöihin alusta lukien. Ehkä vuosina 1915–16 vain muodollisesti lehtimiehenä, sillä filosofian ylioppilas asui lukuvuosien aikana Helsingissä. Opinnot jäivät odottamaan, sillä kesästä 1917 lukien Uunosta tuli päätoiminen sanomalehtimies ja saman vuoden syksyllä lehden päätoimittaja. Pohjolan Sanomien kirjapaino perustettiin 1917.

Pohjolan Sanomat oli aluksi puolueeton sanomalehti. Sen sisällössä oli vankka nuorsuomalainen juonne. Tämän takuumiehinä olivat rahoittajat, jotka olivat Kemin ja Tornion vauraahkoja nuorsuomalaisia. Lehdestä tuli

vuonna 1918 maalaisliiton puoluelehti – Oulun pohjoisen vaalipiirin maalaisliittolainen äänenkannattaja. Se alkoi ilmestyä kuusi kertaa viikossa. Sanomalehden ilmestymispäivät kaksinkertaistuivat entiseen verrattuna. Kilpailijat eivät kyenneet seuraamaan tätä kehitystä. Vuodesta 1919 lehteä alkoi kustantaa Sanomalehtiosakeyhtiö Pohjola. Päätoimittaja Uuno Hannula ilmoitti johtokunnalle tahtovansa säilyttää vapaat kädet lehden suunnassa ja toimitustyössä, mihin sitten myönnötyttiinkin. Uunon aloittaessa päätoimittajana lehden levikki oli noin 4 000 kappaletta.¹

Suomessa oli vuosina 1918–32 voimassa kieltolaki. Tänä aikana ei saanut myydä eikä valmistaa alkoholijuomia. Hengellisen kodin perintö ja se, että Uuno Hannula näki kotikaupungissaan viinan tuhot, teki hänestä voimakkaan kieltolain kannattajan. Myös maalaisliitolle kieltolaki oli erittäin tärkeä asia ja siksi Pohjolan Sanomien suhtautuminen alkoholin salakuljetukseen ja muihin rikkomuksiin oli jyrkän tuomitsevaa. Hannula oli vahva aatepoliitikko ja aitosuomalaisuuden aktiivinen kannattaja. Hän oli myös nuorisoseura-aktiivi. Jo vuonna 1917 Hannula oli ollut puhujana Kemijärvellä Peräpohjolan nuorisoseurojen kesäjuhlassa. Puheessaan Uuno oli rohkaissut kuulijoita ajatukseen itsenäisestä Suomesta. Kansallisen sivistyksen korostaminen oli itsenäisyyden aamuhämärässä jokaisen suomenkielisen sanomalehden ohjelmassa. Pohjolan Sanomilla oli tässä asiassa oma vivahteensa. Se sulki kansallisen sivistyksen piiriin myös länsirajan takaisen suomenkielisen väestön. Ruotsin Länsi-Pohjan suomalaisten olojen parantaminen oli arka ja ajankohtainen teema 1920–30-luvuilla. Kotiseudun kehittäminen meni kaiken edelle. Se oli lehden ykkösasia, jota päätoimittaja vaali tarkasti. Uunon kynä oli terävä, kun hän kirjoitteli koko maakuntaa koskevista liikenteen, terveydenhoidon ja koulutuksen sekä elinkeinotoiminnan parantamisen kysymyksistä tai paikallisten kyläkoulujen rakentamisen tarpeellisuudesta.

Uuno Hannula ajatteli kansalaissodan keskellä laaja-alaisesti ja pelottomasti. Hän oli ollut niiden kolmenkymmenen viiden suojeluskuntalaisten joukossa, jotka suorittivat tammikuussa 1918 uhkarohkean teon Kemissä: he riisuiivat venäläisen sotaväen aseista. Suomalainen upseeri helpotti tapahtumaa. Ratsumestari Feodor Spåre toimi Kemissä venäläisen raja-

vartio-osaston komentajana. Hän neuvotteli alaistensa kanssa, ja sotilaat päätyivät siihen, että aseet pannaan asevarastoon lukkojen taakse. Yöllä aseet ja ammuksot päätyivät suojeluskuntalaisten käsiin – ratsumestarin neuvosta. Tsaarin viimeiset mohikaanit olivat valmiina hyppäämään sotilasjunaan, joka veisi heidät Neuvosto-Venäjälle. Apunsa ehtona Spåre vaati, että hänet vietäisiin tilapäisesti Ruotsiin.² Näin myös tapahtui. Myöhemmin ratsumestari kaatui kansalaissodan taisteluissa. Kemin suojeluskuntalaiset – Hannula yksi vanhimmista – kiirehtivät aseineen, 171 kivääriä ja noin 30 000 ammusta, Rovaniemelle vievään junaan. Uuno Hannula osallistui venäläisjoukoilta saaduilla aseilla Tervolan ja Tornion taisteluihin.

LOPETETTAKOON TELOITUKSET, vaati päätoimittaja Uuno Hannula lehtensä pääkirjoituksessa 18. helmikuuta 1918. Hän perusteli asiaa oman tunnon ja humanisuuden lailla. Tämän lain ensimmäinen määräys on: olkaa jalomielisiä voittajia, älkää lyökö lyötyjä.

”Me emme ole tekemisissä minkään poikkeuksellisen, ohimenevän liikkeen kanssa, joka olisi vain meidän maamme rajojen sisäpuolella havaittavissa. Ei, vaan sama liike on saanut haltuunsa laajan Venäjän äärestä ääreen ja minä uskallan väittää, että se on kulovalkean tavoin leviävä ympäri Euroopan.”

Inhimillisyyden korostamisen yhteydessä Uuno kritisoi suojeluskuntaa punakaartilaisten kohtelusta. Näin päätoimittaja saattoi itsensä ankaralle kritiikille alttiiksi. Kemin paikallisesikunta takavarikoi lehden. Voiton ollessa vielä epävarma suojeluskunnan arvostelu oli sopimatonta. Rivit olisivat voineet rakoilla, väitti paikallisesikunta Pohjolan Sanomille lähettämässään kirjeessä. Siinä varoitettiin, että lehti lakkautettaisiin, ellei Hannula lopeta asiattomia pääkirjoituksiaan. Lähettipä Rovaniemen sota-oikeuden puheenjohtaja luutnantti Johan Snellman Hannulalle kaksintaisteluhaasteenkin. Tästä taistelusta päätoimittaja pelastui ollessaan sopivaan aikaan merellä kalastamassa. Lehden omistajien kritiikki Uunoa kohtaan oli vaimeampaa ja päätoimittaja välttyi nipin napin potkuilta. Hannula lähti etelää kohti – saamaan sotilaskoulutusta. Lehden päätoimittajuus jäi kokoomukselaisen

Matti Huumosen vastuulle. Suojeluskuntalaisten menestystä hehkuttaessaan päätoimittajalle sattui kohtalokas kirjoitusvirhe. Puuttui s-kirjain. Huumonen kirjoitti: ”että rintamalla suojeluskuntain menetykset ovat olleet niin suurenmoiset, että siinä näkyy Jumalan sormi.” Jälleen Pohjolan Sanomien numero takavarikoitiin, kertoi Uno veteraanihaastattelussaan.

Talvella 1918 Uno Hannula oli Vöyrin koulussa, itsenäisen Suomen ensimmäisessä aliupseerikoulussa. Lyhyen kurssin jälkeen hänet lähetettiin Etelä-Suomen vapautustaisteluihin. Uno oli lähtenyt sotaan rivisotilaana, ylennyt Vöyrillä alikersantiksi ja palasi samana keväänä kotiinsa reservin vänrikkinä. Valkoisen armeijan riveissä saattoi yleneminen olla tuulennopeata. Peräpohjalaisissa joukoissa Kotkan valtaamiseen osallistunut Hannula teki keväällä 1918 paluuta Kemiin Helsingin kautta, kun hän kuuli vanhasuomalaisten monarkkijatuksista. Tasavaltalaista valtiomuotoa kannattanut nuorsuomalainen kimpaantui siinä määrin, ettei osallistunut Helsingissä voiton paraatiin, vaan matkusti välittömästi kotiin. Saksan keisarikunta romahti ja kuningasehdokas jäi saksanmaalle. Hannula ihmetteli, miten huonosti monarkistijohtajien kärkinimet – joukossa Juho Kusti Paasikivi – kykenivät lukemaan ympäröivän yhteiskuntakentän muutoksia. Hallitusmuototaistelu lisäsi maalaisliittolaisten ja muidenkin alemmista kansankerroksista nousseiden poliittisten johtajien itseluottamusta. Unoa vaivasi vielä tuolloin lievä yhteiskunnallinen alemmuudentunto.³

Uno Hannula koetteli kesällä 1922 sekä Suomen Hallitusmuodon (HM) takaamia perusoikeuksia ja painovapauslaissa tarkemmin säänneltyjä julkaisuvapauden rajoja että myös Oulun läänin maaherran Matts von Nandelstadhin hermoja. Oulun läänin asukkaat tunsivat maaherransa etäiseksi ja moittivat tätä huonosta tehtäviensä hoidosta. Jo vuonna 1920 pohjoispohjalaiset olivat järjestäneet mielenosoituksen maaherran vaihtamiseksi. Maaseudun miehet olivat lähteneet sisäministerin pakeille vaatimaan maaherra von Nandelstadhin erottamista ja Kyösti Kallion nimittämistä maaherraksi. Ponnistelut valuivat hukkaan. Oli tullut Hannulan vuoro yrittää.

HERRA NANDELSTADH JA HÄNEN PALVELIJANSA, repäisi Uuno pääkirjoituksessaan 12. heinäkuuta 1922. Lehden mukaan maaherra oli nimittänyt suojattinsa Kuolajärven (nykyisin Salla) nimismieheksi, vaikka tämä oli syyllistynyt kavalluksiin. Hannulan mielestä maaherra jätti kavallukset ja kieltolain rikkomukset rankaisematta, mutta pienempiinkin tehtäviin täytyi määrätä juoppo – se näytti olleen herra Nandelstadhin periaate. Kovaa sanaa lähti päätoimittajan kynästä. Kova oli maaherran vastauskin. Hän nosti painokanteen pääkirjoituksesta. Kemin raastuvanoikeus tuomitsi Hannulan julkisesta herjauksesta sakkoihin. Molemmat osapuolet valittivat raastuvanoikeuden ratkaisusta Vaasan hovioikeuteen. Se tuomitsi päätoimittajan julkisesta herjauksesta neljän kuukauden vankeusrangaistukseen. Hovioikeuden mukaan Hannula oli kirjoittanut perättömästi – ei kuitenkaan vastoin parempaa tietoaan – sekä oli esittänyt raastuvanoikeudessa loukkaavia käsityksiä maaherrasta. Uuno ei hillinnyt kritiikkiä maaherraa kohtaan edes oikeuskäsittelyn ajaksi. Hän arvosteli lokakuussa 1922 maaherran aikaansaamattomuutta Peräpohjolan kurjien puhelinolojen parantamiseksi. Hannula valitti tuomiostaan vielä korkeimpaan oikeuteen – mutta tuloksetta.⁴

Uuno Hannula pettyi oikeusprosessin lopputulokseen; ei niinkään saamaansa tuomioon vaan siihen, ettei maaherra Matts von Nandelstadh joutunut eroamaan virastaan. Uunoa oli harmittanut erityisesti se, että Vaasan hovioikeus ja korkein oikeus käyttivät maaherrasta tarkkaa titteliä, mutta päätoimittaja Uuno Hannula oli ”vain joku Hannula”. Lehtimies ei sinänsä ollut tittelin kipeä, mutta hän näki oikeuslaitoksen toiminnassa luokkatuomion aineksia. Päätoimittaja kävi maaherrakysymyksessä korkean tason kirjeenvaihtoa ministereiden Kalle Lohen ja Kyösti Kallion kanssa. Uuno purki tuntojaan Kyösti Kalliolle kirjeessään.

SANOMALEHTI OSAKEYHTIÖ

POHJOLA

KEMI

PUHELIMET (KONTTORIIN... N:o 155
TOIMITUKSEEN N:o 7)

POHJOLAN SANOMAT

POHJOIS-SUOMEN AINOA 6-PÄIVÄINEN
SANOMALEHTI

VAIKUTTAVA ILMOITUSVÄLINE

888
8

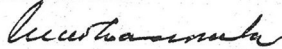
471
Hemissä, heinäkuun 18 p:nä 1925

Ministeri Kyösti Kallio,

Helsinki.

Lupaeksista huolimatta maaherrakysymys tässä läänissä on ratkai-
sematta. Minä olen vuosikausia ratkaisua odottanut mutta nyt olen pan-
nut tämän odotuksen perään pisteen. Minä en tule milloinkaan unchte-
maan, että minut tässä asiassa jätettiin yksin.

Punnioituksella

Kyösti Kallion yksityisarkisto (KA).

Aatetovereihinsa turhaantuneena päätoimittaja Uuno Hannula jäi haavo-
jaan nuolemaan. Uunon taistelu tuulimyllyjä vastaan näytti päättyneen
katkeraan tappioon. Päättyikö sittenkään? sillä tasavallan presidentti Lauri
Relander vapautti Matts von Nandelstadhin 19. lokakuuta 1925 Oulun
läänin maaherran virasta ”yleisen edun niin vaatiessa”. Maaherra ei ol-
lut osoittanut omaavansa niitä ominaisuuksia, jotka olivat edellytyksenä
maaherran viran menestykselliselle hoitamiselle. Jo samana päivänä pre-
sidentti nimitti Oulun läänin uudeksi maaherraksi Eero Pehkosen – oman
maakunnan miehen. Päivään aikaisemmin Hufvudstadsbladet oli julkais-
sut Nandelstadhin pyynnöstä tiedonannon, jossa maaherra ilmoitti, ettei
jättäisi paikkaansa painostuksen takia.⁵ Itsekseen hymyillyt Uuno jatkoi
kohti uusia tuulimyllyjä.

Kun olut loppuu, supistuu ystävienkin määrä,
valitti Uuno Hannula kirjeessään presidentti Urho
Kekkoselle.

Uuno Hannula hankki koetellun kansalaiskunnan
maaherran virkaan päätoimittajana, kansanedus-
tajana ja opetusministerinä. Hän oli ärhäkkä ja
suorapuheinen yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka
kirjetulvallaan vauhditti ja toisinaan myös ärsytti
päättäjiä. Sotien jälkeen Hannula näki ihannoii-
mansa maatalousyhteiskunnan hajoamisen ja
teollistuvan Suomen nousun. Tämä teos kertoo
kaarneen pojan pienet ja suuret teot itsenäisyy-
den sarastuksesta 1960-luvun alkuun.

9 789515 687180

ISBN 978-951-568-718-0

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi